

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
บ้านซับตะเคียน หมู่ 13 ตำบลลาดบัวขาว อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต
สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
ปีการศึกษา 2544

บทคัดย่อ

วิศิษฐ์ สมพงษ์ : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษาหมู่บ้านซับตะเคียน ตำบลลาดบัวขาว อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา

อาจารย์ที่ปรึกษา : อาจารย์ชนิศา มณีรัตนรุ่งโรจน์

พัฒนากรอำเภอสีคิ้ว นายธนา พิพิตรกุล

โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นกองทุนที่จัดสรรเงินทุนให้หมู่บ้าน ๆ ละ 1 ล้านบาท โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนภายในหมู่บ้านในการประกอบอาชีพ เพื่อการสร้างงาน สร้างรายได้ และเพื่อเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับรากหญ้า โดยการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและให้หมู่บ้านและชุมชนเป็นผู้ดูแลบริหารจัดการด้วยตนเอง เพื่อเป็นการสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ให้เกิดความเจริญยั่งยืน สามารถพึ่งพาตนเองได้

ในการประเมินผลการบริหารจัดการโครงการกองทุนหมู่บ้านซับตะเคียน มีแนวทางในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านทำให้คนในหมู่บ้านมีความเป็นอยู่ดีขึ้น มีรายได้ซึ่งเป็นผลจากการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านขึ้น มีการเก็บข้อมูลจากการสังเกต สัมภาษณ์ และเก็บข้อมูลตามแบบบร.1 – 12

จากการประเมินพบว่า กองทุนบ้านซับตะเคียนหมู่ที่ 13 โดยมีคณะกรรมการจำนวน 15 คน มีสมาชิกกองทุนทั้งหมด 130 คน ปัจจุบันสมาชิกที่ได้รับการอนุมัติเงินกู้มีจำนวน 94 คน ผู้กู้ส่วนใหญ่จะดำเนินกิจกรรมการกู้เงินที่ต่างกันแบ่งออกเป็น 4 กลุ่มคือ กลุ่มปลูกพืช กลุ่มเลี้ยงสัตว์ กลุ่มค้าขาย และกลุ่มลดรายจ่าย ซึ่งสมาชิกส่วนใหญ่จะชำระคืนได้ตามกำหนดเวลาทั้งเงินต้นและดอกเบี้ย คาดจะสามารถทำให้เศรษฐกิจในหมู่บ้านมีสภาพดีขึ้น ซึ่งจะส่งผลดีต่อหมู่บ้านในระยะยาวต่อไปในอนาคตข้างหน้า

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

ปีการศึกษา 2544

ลายมือชื่อนักศึกษา.....
ลายมืออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมืออาจารย์ร่วมปรึกษา.....

หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษา ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและคณะกรรมการสอบได้พิจารณา
 สารนิพนธ์ฉบับนี้ เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต
 สาขาบริหารจัดการและประเมิน โครงการของ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ได้

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

(อาจารย์ ชนิศา รัตนมณีรุ่งโรจน์)

กรรมการสอบ

(อาจารย์ รัชฎาพร วิสุทธากร)

อนุมัติให้รับสารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตร
 บัณฑิตสาขาการจัดการและประเมิน โครงการของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

(รองศาสตราจารย์ ทรงพร ทาเจริญศักดิ์)
 คณะบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

วัน _____ เดือน _____ พ.ศ. _____

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์นี้สำเร็จลงด้วยดี ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ บุคคล และกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ที่ได้ให้ความกรุณาให้คำปรึกษาให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลือ อย่างเหลืออย่างดียิ่ง ทั้งในด้านวิชาการ และด้านดำเนินงานวิจัย อาทิเช่น

- อาจารย์ ชนิศา มณีรัตนรุ่งโรจน์ อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์
- อาจารย์ ดร.ขวัญกมล กลิ่นสีสุก และคณาจารย์ประจำสาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ที่ให้คำปรึกษาทางด้านวิชาการ
- คุณธนา พิพิกุล พัฒนาการชุมชนอำเภอสีคิ้ว ที่ให้คำปรึกษาด้านการปฏิบัติงานในพื้นที่และ
การสร้างควม
คุ้นเคยกับชุมชน
- นายอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน ประธานกองทุนหมู่บ้าน ที่ให้ข้อมูลและอำนวยความสะดวก

และขอขอบคุณพี่น้องในหมู่บ้าน ได้ให้ความอนุเคราะห์ต่าง ๆ

ท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ให้การเลี้ยงดูอบรมและส่งเสริมการศึกษาเป็นอย่างดีตลอดมา จนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในชีวิต

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

วิศิษฐ์ สมพงษ์

บัณฑิตกองทุนหมู่บ้านซำตะเคียน

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
หน้าอำนวยการ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
บทที่ 1 บทนำ	1
1. ภูมิหลังหรือหลักการและเหตุผล	1
2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	2
3. กรอบความคิดทฤษฎี	2
4. วิธีดำเนินการ	2
5. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ	3
บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง	4
1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ และระเบียบกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ	5
2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544	6
3. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือก คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ	8
4. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ	8
5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	9
6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง	10
7. หลักการประเมิน โครงการแบบชีพชีไม่เคล	11
8. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง	12

9. เอกสารหลักวิชาอื่น ๆ (ถ้ามี)	13
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ	15
1. รูปแบบการประเมินและเครื่องมือ	17
2. ตัวชี้วัด แหล่งข้อมูล และวิธีการเก็บข้อมูล	17
3. ตัวชี้วัดบริบทและตัวแปรที่ศึกษา	18
4. ตัวชี้วัดการประเมินโครงการ โดยภาพรวมและตัวแปรที่ศึกษา	19
5. ตัวชี้วัดการประเมินผลเทคนิควิธีการและตัวแปรที่ศึกษา (ถ้ามี)	20
6. ตัวชี้วัดอื่น ๆ ที่เกิดขึ้น	21
7. การแจกแจงตัวแปรและลักษณะของค่าบนตัวแปร	21
บทที่ 4. การติดตามผลการประเมินโครงการ	22
1. ผลการประเมินบริบทชุมชน	22
2. ผลการประเมิน โครงการ โดยภาพรวม	24
3. ผลการประเมินผลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้	29
4. ผลอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ	
5. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	31
บทที่ 5. สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	34
1. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	34
2. วิธีการดำเนินการ	34
3. ผลการดำเนินการ	
4. อภิปรายผล	35
5. ข้อเสนอแนะ	37
บรรณานุกรม	38
ภาคผนวก	38

บทที่ 1

บทนำ

หลักการและเหตุผล

ตามที่รัฐบาลมีนโยบายเร่งด่วนในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองโดยมีปรัชญาในการสร้างจิตสำนึกความเป็นชุมชนและท้องถิ่นโดยชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคตและจัดการหมู่บ้านและชุมชนให้เห็นคุณค่าและภูมิปัญญาของตนเองมีการเกื้อกูลผู้ด้อยโอกาส ในหมู่บ้านและชุมชน เชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ระหว่างชุมชน ราชการ เอกชนและประชาสังคม และเป็นการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยพื้นฐาน และเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสำหรับกองทุนเพื่อการพัฒนาอาชีพ สร้างรายได้ ลดรายจ่าย และบรรเทาเหตุฉุกเฉิน และความจำเป็นเร่งด่วน อีกทั้งเพื่อให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินกองทุนของตนเอง เพื่อสร้างศักยภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง ผู้การพึงพาตนเองอย่างยั่งยืน อีกทั้งเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

จากความพร้อมของหมู่บ้านระดับเตี้ยน หมู่ที่ 13 ที่ได้จัดตั้งกองทุนแล้วเสร็จ และได้รับการอนุมัติให้ตั้งกองทุน รับการจัดสรรโอนเงินเข้ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแล้ว ได้มีการตรวจสอบและการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ และพัฒนากองทุนไปสู่ความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน

เพื่อจะทราบว่า โครงการกองทุนหมู่บ้านแต่ละชุมชนท้องถิ่นบรรลุวัตถุประสงค์ตามเจตนารมณ์ข้างต้นมากน้อยเพียงใด จึงสมควรมีการประเมินกองทุนหมู่บ้าน โดยนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต ที่เข้ามาประจำอยู่ในหมู่บ้านนั้น ๆ และเขียนเรียบเรียง รายงาน การประเมินในรูปแบบของ “สารนิพนธ์” เพื่อแสดงให้เห็นความสำเร็จ ตลอดจนจุดอ่อนที่ควรปรับปรุงของแต่ละท้องถิ่น และเพื่อเป็นการพัฒนาความรู้ความสามารถของนักศึกษาในด้านการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น

วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

2.1 เพื่อศึกษากระบวนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองบ้านใหม่ตำโรง
บรรดู เป้าหมายมากนักน้อยเพียงใด

2.2 เพื่อศึกษาปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบ ที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรดูเป้า
หมายดังกล่าวมีอะไรบ้าง

2.3 เพื่อให้กระบวนการทำสารนิพนธ์เป็นกระบวนการสร้างเครือข่ายองค์การเพื่อการเรียนรู้
ซึ่งมีความเชื่อมโยงระหว่างกันภายในชุมชนท้องถิ่นระดับหมู่บ้านระดับตำบล และระดับประเทศ

2.4 เพื่อศึกษาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะของประชาชนตามตัวชี้วัด ซึ่ง
กำหนดโดยกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

กรอบความคิดทฤษฎี

กรอบความคิดทฤษฎี หรือต้นแบบทางความคิดที่ผู้เขียนสารนิพนธ์ ในการประเมิน
โครงการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองครั้งนี้ ได้แก่ ต้นแบบทางความคิดเชิงระบบที่เรียกว่า
“ชิพโมเดล” (CIPP MODEL) ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรประกาศนียบัตรการจัดการและ การ
ประเมินโครงการ โดยที่อักษรมีความหมายดังนี้

C	ย่อมาจาก	Context	คือ	บริบทของหน่วยระบบ
I	ย่อมาจาก	Input	คือ	ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ
P	ย่อมาจาก	Process	คือ	กระบวนการของหน่วยระบบ
P	ย่อมาจาก	Product	คือ	ผลผลิตของหน่วยระบบ

วิธีดำเนินการ

การดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

- ขั้นที่ 1 ศึกษาให้เข้าใจเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- ขั้นที่ 2 ศึกษาสภาพการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านในชุมชนท้องถิ่น
- ขั้นที่ 3 เก็บรวบรวมข้อมูล โดยอาศัยข้อมูลบางส่วนจากแบบ บร. บางส่วน
- ขั้นที่ 4 ใช้ชิพโมเดลวิเคราะห์กองทุนหมู่บ้าน และกำหนดตัวบ่งชี้ ตลอดจน
ตัวแปรที่จะทำการเก็บข้อมูล
- ขั้นที่ 5 ประมวลสังเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นที่จะต้องเขียนในบทที่ 3 และบทที่ 4
- ขั้นที่ 6 ลงมือเขียนสารนิพนธ์

ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ

ผลการศึกษารั้ครั้งนี้จะได้ประโยชน์ดังนี้

1. ได้ทราบและมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานและกระบวนการจัดการ
กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
2. ได้ทราบและมีความรู้ความเข้าใจปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรค และสนับสนุนการ
ดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
3. เพื่อทราบกระบวนการสร้างเครือข่ายองค์กรเพื่อการเรียนรู้ ซึ่งก่อให้เกิดการเชื่อมโยง
ระว่างกันภายในชุมชนท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล และระดับประเทศ
4. ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของการบริหารการพัฒนาเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และแนวทางการวัดความสำเร็จในโครงการพัฒนาต่าง ๆ ระดับหมู่บ้านและชุมชนเมือง

บทที่ 2

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

หลักวิชาต่าง ๆ ที่ปรากฏในบทนี้ เป็นหลักวิชาที่ผู้ทำสารนิพนธ์ ได้ประมวลจากแนวคิดหรือทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและข้อมูลอื่น ๆ เพื่อแสดงว่าหลักวิชาด้านเนื้อหาสาระและหลักวิชาด้านเทคนิควิธีการประเมิน ที่นำมาใช้ในการประเมินครั้งนี้มีความถูกต้อง และมีความสมเหตุสมผล ในทางวิชาการ หลักวิชาด้านเนื้อหาสาระและประเด็นเทคนิคการประเมินดังกล่าวมี 9 ด้าน ได้แก่

1. นโยบายหลักการวัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
แห่งชาติ
2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
แห่งชาติ พ.ศ. 2544
3. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
4. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน
5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
7. หลักการประเมินโครงการ รูปแบบการประเมินแบบชีพฟ์โมเดล
8. โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
9. หลักวิชาที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ
 - 9.1 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา
 - 9.2 ความเข้มแข็งของชุมชน
 - 9.3 เครือข่ายองค์กรการเรียนรู้
 - 9.4 ประชาคม
 - 9.5 การพัฒนาที่ยั่งยืน
 - 9.6 ธุรกิจชุมชน
 - 9.7 ระบบบัญชีกองทุนหมู่บ้าน

นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ตามที่รัฐบาล พ.ศ.ท.ทักษิณ ชินวัตรมีนโยบายเร่งด่วนในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยมีปรัชญาในการสร้างจิตสำนึกความเป็นชุมชนท้องถิ่น กระจายอำนาจให้ท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยพื้นฐานและเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสำหรับกองทุนเพื่อการพัฒนาอาชีพ สร้างรายได้ ลดรายจ่าย และบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน อีกทั้งเพื่อให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการจัดระบบการบริหารจัดการเงินทุนของตนเอง เพื่อสร้างศักยภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน อีกทั้งยังเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจรากฐานของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

นโยบายดังกล่าวจะประสบความสำเร็จได้ควรประกอบด้วยหลักสำคัญ 4 ประการคือ

1. ความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง
2. การบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนหมู่บ้าน
3. การปฏิรูประบบบริหารราชการแผ่นดิน
4. การติดตามและประเมินผล โดยมีตัวชี้วัดประสิทธิภาพของกองทุน

วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีดังนี้

1. เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างหรือเพิ่มรายได้ และสร้างสัมพันธที่ดีแก่ประชาชน
2. ส่งเสริมท้องถิ่นชุมชนให้มีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน
3. เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองโดยการเรียนรู้และคิดริเริ่มเพื่อแก้ปัญหาของตนเอง มีการสร้างศักยภาพของตนเอง และมีการสร้างเศรษฐกิจแบบพอเพียง
4. เพื่อเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับรากฐานของประเทศรวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันแต่ละชุมชนท้องถิ่นและสังคมโดยรวม
5. ประชาชนในท้องถิ่นมีศักยภาพ และความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคม

ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

มีระเบียบที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

2. ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ในการทำสารนิพนธ์ครั้งนี้ผู้ทำสารนิพนธ์จะใช้แนวทางนโยบายหลักการวัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติดังกล่าวเป็นหลักในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองด้วย

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ประกอบไปด้วย 2 หมวด (รายละเอียดดูที่ภาคผนวก)

หมวด 1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544” เป็นการให้ความหมายของคำต่าง ๆ ที่จะได้กล่าวถึง ดังนี้ คณะกรรมการ,กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง, กองทุน, หมู่บ้าน , ชุมชนเมือง และสำนักงาน

ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่ง เรียกว่า “คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ” โดยมีชื่อย่อว่า กทบ. ประกอบด้วย นายกรัฐมนตรี หรือรองนายกรัฐมนตรี ที่นายกรัฐมนตรีมอบหมาย เป็นประธาน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เป็นรองประธานคนที่หนึ่ง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง เป็นรองประธานคนที่สอง รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นรองประธานคนที่สามผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณ เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติปลัดกระทรวงมหาดไทยปลัดกระทรวงการคลัง ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปลัดกระทรวงพาณิชย์ ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม ปลัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม เลขาธิการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ผู้อำนวยการธนาคารออมสิน ผู้จัดการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้ง จำนวนไม่เกิน 10 คน เป็นกรรมการ เลขาธิการนายกรัฐมนตรีเป็นกรรมการและเลขานุการ

คณะกรรมการแต่งตั้งกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ จำนวนไม่เกิน 3 คน ให้มีที่ปรึกษากรรมการ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งโดยคำแนะนำของคณะกรรมการ

จำนวนอย่างน้อยสามคนแต่ไม่เกินเจ็ดคน กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสองปี และอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้

ในการประชุมคราวใด ถ้าประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้รองประธานกรรมการผู้มีอาวุโสตามลำดับเป็นประธานในที่ประชุม ถ้าไม่มีรองประธานกรรมการมาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้กรรมการที่มาประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ดังนี้ กำหนดนโยบาย การจัดตั้ง และแนวทางการบริหารทุน กำหนดแผนการจัดหาเงินทุนจัดทำร่างกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับการรับเงิน การจ่ายเงิน การจัดสรรผลประโยชน์ ระเบียบเกี่ยวกับคณะกรรมการ การแต่งตั้งกรรมการ คณะทำงาน คำสั่ง ประกาศ ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

หมวด 2 สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

(รายละเอียดดูที่ภาคผนวก)

1. ให้มีสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติในสำนักงานเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

2. สำนักงานมีอำนาจ หน้าที่ ดังต่อไปนี้

2.1 ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ

2.2 ปฏิบัติงานธุรการและคณะกรรมการที่ปรึกษาคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการ

2.3 ศึกษา รวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของคณะกรรมการและของกองทุน

2.4 ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบถึงการจัดตั้งนโยบาย และแนวทางการบริหารกองทุน

2.5 ดำเนินการและประสานงานกับส่วนราชการและองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดตั้งกองทุน และแนวทางการบริหารกองทุน

2.6 จัดให้มี หรือสนับสนุนให้มีการประชุมชี้แจงและฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานกองทุน

2.7 พิจารณาเสนอความเห็นต่อคณะกรรมการในการพิจารณาแผนการบริหารและจัดการกองทุน

2.8 ให้การสนับสนุน ปรึกษาหารือ และข้อเสนอแนะแก่คณะกรรมการเกี่ยวกับนโยบาย ระเบียบ หลักเกณฑ์การดำเนินงานกองทุน

2.9ดำเนินการหรือมอบหมายให้หน่วยงานอื่น ๆ ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ กองทุนและรายงานผลต่อคณะกรรมการดำเนินการในส่วนการบริหารกองทุน

2.10รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีของสำนักงานเสนอต่อคณะกรรมการ

2.11ดำเนินการอื่นใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

(แบบแบบในภาคผนวก)

3.1 จะต้องมีการร่วมเรียนสามในสี่ครั้งเรียนทั้งหมดเข้าร่วมประชุม

3.2 การเลือกคณะกรรมการหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้เป็นไปตามมติที่ประชุม

1) เป็นผู้ที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านและอาศัยอยู่ในหมู่บ้านติดต่อกันเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่าสองปี ก่อนวันที่ได้รับคัดเลือกเป็นกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

2) เป็นผู้บรรลุนิติภาวะ โดยมีอายุยี่สิบปีบริบูรณ์

3) ปฏิบัติตนอยู่ในหลักศาสนา มีความรับผิดชอบ เสียสละ

4) ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย คนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ

สามารถ

5) ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก

6) ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ามีความผิด

7) ไม่เคยถูกให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ

8) ไม่เป็นผู้ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งที่เสียสิทธิ

9) ไม่เป็นผู้ที่เคยพ้นจากตำแหน่งคณะกรรมการกองทุนตามข้อ (3) และ (4)

แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

(แบบแบบในภาคผนวก)

การขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง นั้น มีวัตถุประสงค์ เพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้ประเมินความพร้อมในด้านต่าง ๆ ของหมู่บ้านและชุมชนเมืองตามสภาพความเป็นจริง สำหรับหมู่บ้านและชุมชนเมืองจะต้องมีความพร้อมในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. เป็นหมู่บ้านที่มีผลผลิตที่เกิดจากอาชีพของประชากรในหมู่บ้าน

2. เป็นหมู่บ้านที่มีการจัดตั้งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านตามระเบียบที่กำหนด และ

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านทุกคนมีคุณสมบัติครบถ้วนตามระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

3. คณะกรรมการมีการกำหนดระเบียบข้อบังคับสำหรับใช้ในการดำเนินงานของ กองทุนหมู่บ้าน ซึ่งระเบียบข้อบังคับมีข้อกำหนดในเรื่อง

- 1) ข้อบังคับเกี่ยวกับสมาชิกตาย
- 2) ข้อบังคับเกี่ยวกับการเงิน การจ่ายเงินของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
- 3) ข้อบังคับเกี่ยวกับการกู้ยืมเงินและชำระคืนเงินกู้
- 4) ข้อบังคับเกี่ยวกับการทำบัญชีของกองทุน

4. มีกลุ่ม / องค์การชุมชนภายในหมู่บ้าน

5. มีสมาชิกทั้งประเภทบุคคลและประเภทองค์กร / กลุ่ม ในชุมชน

6. สมาชิกมีส่วนร่วมกับการกองทุนหมู่บ้านในรูปของ การถือหุ้น / การออม / ค่าธรรมเนียม / เงินบริจาค

7. สมาชิกมีการฝากเงินออม

8. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมีวิธีการบริหารเงินกองทุนหมู่บ้านให้มีการกระจายประโยชน์อย่างทั่วถึงและมีการหมุนเวียนอย่างต่อเนื่อง

9. มีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาเงินกู้ วิธีการในการควบคุมติดตามการใช้เงินกู้ และวิธีการป้องกันความเสี่ยงภัยในการให้กู้

10. กำหนดแนวทางในการบริหารเงินกองทุนหมู่บ้านในด้านการจัดสวัสดิการให้แก่ประชาชนในหมู่บ้านไว้อย่างชัดเจน

ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านระดับตำบล หมู่ที่ 13 มีดังต่อไปนี้
(รายละเอียดในภาคผนวก)

1. ที่ตั้ง

สำนักงานกองทุนตั้งอยู่บ้านเลขที่ 242 หมู่ที่ 13 บ้านซับตะเคียน ตำบลลาดบัวขาว อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา รหัสไปรษณีย์ 30340

2. วัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์ในการดำเนินการกองทุน

- 1) เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน สำหรับการลงทุนเพื่อ พัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ หรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉินและจำเป็น
- 2) เสริมสร้างและพัฒนาหมู่บ้านและ บริหารการจัดการเงินทุนของตนเอง
- 3) เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้าน
- 4) กระตุ้นเศรษฐกิจระดับฐานรากของประเทศ
- 5) เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและสังคม

3. แหล่งที่มาของกองทุน

จากนโยบายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติของรัฐบาลถือเป็นนโยบายสำคัญยิ่งในการต่อสู้กับปัญหาความยากจนของประชากรส่วนใหญ่ของประเทศที่กำลังเผชิญอยู่ เพื่อเป็นการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้าน และชุมชนเมืองในด้านการเรียนรู้การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่มเพื่อการแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพทั้งด้านเศรษฐกิจ และสังคมของประชาชนในหมู่บ้าน โดยรัฐจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กองทุนละ 1 ล้านบาท พร้อมเสริมสร้างและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองกันเอง

4. คุณสมบัติของสมาชิก

สมาชิกกองทุน ได้แก่บุคคลธรรมดาที่มีคุณสมบัติและ ไม่มีคุณลักษณะต้องห้าม ดังนี้

- 1) เป็นผู้ที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในหมู่บ้านที่ตั้งสำนักงาน โดยยี่สิบปีบริบูรณ์
- 2) เป็นกลุ่มหรือองค์กรชุมชน
- 3) เป็นสมาชิกหรือเป็นผู้ดำเนินการของกลุ่มสหกรณ์ หรือองค์กรที่มีการบริหารจัดการเงินกองทุนในรูปแบบต่าง ๆ ที่มีอยู่ในหมู่บ้าน
- 4) เป็นผู้พร้อมที่จะปฏิบัติตามข้อบังคับระเบียบหรือหลักเกณฑ์ที่กองทุนกำหนด
- 5) เป็นผู้ที่คณะกรรมการกองทุนมีมติเห็นชอบให้รับเข้าเป็นสมาชิก
- 6) ไม่เป็นผู้วิกลจริต จิตฟั่นเฟือน หรือถูกศาลสั่งให้เป็นผู้ไร้ความสามารถ

5. การสมัครเข้าเป็นสมาชิก

ผู้สมัครเข้าเป็นสมาชิกต้องยื่นคำขอตามแบบฟอร์มของกองทุนหมู่บ้าน สำนักงานกองทุนหมู่บ้าน

การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1. สมาชิกที่เป็นกลุ่ม องค์กรชุมชน จะขอกู้เงินจากกองทุนต้องจัดทำคำขอกู้
2. กรรมการกองทุนมีอำนาจในการอนุมัติเงินกู้รายหนึ่ง ไม่เกินจำนวน 20,000 บาท
3. ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนมีมติอนุมัติเงินกู้ยืมตามคำขอทั้งหมดหรือบางส่วน บันทึกความเห็นในแบบคำขอยืมเงิน พร้อมทั้งส่งสำเนาแบบคำขอยืมเงิน ตลอดจนเงื่อนไขและรายละเอียดในการอนุมัติเงินกู้ แจ้งให้ผู้ขอกู้และธนาคารรับทราบโดยเร็ว
4. คณะกรรมการกองทุนอาจเรียกหลักประกันเงินกู้ ไม่ว่าจะเป็นบุคคลหรือทรัพย์สินตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด

5. คณะกรรมการกองทุนกำหนดอัตราดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนเงินฝากและเงินกู้ เป็นอัตราที่แน่นอนตามความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิก

6. การกำหนดระยะเวลาชำระคืนเงินกู้ ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาตามความเหมาะสมแห่งสัญญาเงินกู้แต่ละราย

การชำระคืนเงินกู้หรือเงินลงทุนทุกประเภท ผู้กู้หรือผู้ที่นำเงินไปลงทุนจะต้องนำเงินส่งไปมอบให้คณะกรรมการกองทุน เพื่อเป็นหลักฐานในการจัดทำบัญชีหรือดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง

7. ในกรณีที่ผู้กู้ผิดสัญญาไม่ชำระคืนเงินกู้ ให้ผู้กู้เสียเบี้ยปรับตามจำนวนที่ระเบียบ ข้อบังคับที่กองทุนกำหนดไว้อย่างแน่นอน

8. ในกรณีที่ผู้กู้มิได้เริ่มดำเนินการตามวัตถุประสงค์ให้คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจยกเลิกสัญญาและเรียกคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนที่ค้างชำระคืนเต็มจำนวนได้โดยทันที

กรณีกองทุนหมู่บ้านใหม่สำโรง หมู่ที่ 3 มีเกณฑ์สำหรับการพิจารณาเงินกู้ ดังนี้

- 1) พิจารณาโครงการของผู้กู้
- 2) สถานภาพของผู้กู้ว่ามีรายได้อย่างไร มีรายได้พร้อมที่จะส่งเงินคืน (พร้อมดอกเบี้ย)
- 3) ความจำเป็นของสมาชิก
- 4) พิจารณาความสำคัญของโครงการและต้องเป็นสมาชิกของกองทุนในหมู่บ้าน
- 5) ความเหมาะสมของวงเงินกู้
- 6) ระยะเวลาการส่งเงินคืน

หลักการประเมินโครงการรูปแบบการประเมินของชีพโมเดล

รูปแบบการประเมินแบบชีพโมเดล

อุดม จารัสพันธ์ และคณะ (2545) ได้สรุป “รูปแบบการประเมินแบบชีพโมเดล” ในหนังสือชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา ดังนี้

แนวคิดและรูปแบบการประเมินชีพ ของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam's CIPP Model) สตัฟเฟิลบีม กล่าวว่า “การประเมิน เป็นกระบวนการของการระบุหรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการ รวมทั้งการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ ให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์ เพื่อนำเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจ”

สตัฟเฟิลบีม ได้จำแนกขั้นตอนของการประเมิน เป็น 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดหรือระบุข้อมูลที่ต้องการ

ขั้นตอนที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์และจัดการสารสนเทศ เพื่อนำเสนอผู้บริหาร

สตัฟเฟิลบีม ได้กำหนดประเด็นที่ประเมินออกเป็น 4 ประเภท ซึ่งเป็นที่มาของการกำหนดชื่อของรูปแบบการประเมิน ว่ารูปแบบการประเมินแบบชิพ (CIPP Model) ที่ มาจากอักษรภาษาอังกฤษตัวแรกของประเด็นที่จะประเมิน ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation : C) เป็นการประเมินก่อนว่า การดำเนินการโครงการ
2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation : I) เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาความเหมาะสมของความพอเพียงของทรัพยากร
3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินการ
4. การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการ

ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ ผู้ทำสารนิพนธ์จะใช้กรอบความคิดทฤษฎีในการประเมิน โดยใช้รูปแบบของการประเมินแบบ ชิพโมเดล ดังกล่าวแล้ว

การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นการที่มุ่งสนับสนุนการเพิ่มประสิทธิภาพบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติกองทุนโครงการแล้วเสร็จ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง นำไปสู่ความเข้มแข็งด้านสังคมและเศรษฐกิจของชุมชนอย่างยั่งยืน โดยการจัดสรรทุนการศึกษาแก่บัณฑิตให้เข้าศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรการจัดการและการประเมินโครงการ โดยกำหนดให้ศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติจริงในพื้นที่หมู่บ้านและชุมชนเมืองให้เป็นกิจกรรมหลักของการศึกษาโดยเนื้อหาหลักสูตรจะมุ่งเน้นเกี่ยวกับการบริหารจัดการการเงิน การบัญชี การจัดทำโครงการ การวิเคราะห์โครงการ การวิจัยและการประเมินผลโครงการ การออกแบบผลิตภัณฑ์และการตลาดรวมถึงการเรียนรู้ชุมชน การประเมินผลและพัฒนาชุมชนที่ใช้การวิจัยเป็นเครื่องมือ เพื่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจะได้มีการบริหารจัดการกองทุนที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นมีกระบวนการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการการติดตามประเมินผลและส่งเสริมการพัฒนานโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองซึ่งเป็นการสร้างเสริมกิจกรรมของนโยบายที่มีอยู่ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

หลักวิชาที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา คือ การที่ประชาชนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการกำหนดนโยบายพัฒนาท้องถิ่นอันเป็นกระบวนการขั้นตอนของการวางแผนในการพัฒนาเมืองถิ่นที่อยู่อาศัยในการดำรงชีวิตของคนนอกจากนั้นหลังจากที่ได้กำหนดวัตถุประสงค์และแผนงานร่วมกันและปฏิบัติงานตามแผนงานของโครงการดังกล่าวร่วมกันแล้วยังมีส่วนในการรับประโยชน์จากการบริหารรวมทั้งการมีส่วนในการควบคุมประเมินผลโครงการต่าง ๆ ของท้องถิ่น

ชุมชนเข้มแข็ง คือ ชุมชนที่ศักยภาพ มีความรักความสามัคคี จงรักภักดีชุมชนทุกคนใฝ่เรียนรู้มุ่งพัฒนาตนเอง ให้มีพลังความคิดพลังสติปัญญา เพื่อการพึ่งพาตนเองในทุกด้าน รู้จักวางแผนจัดการทรัพยากรแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง ทุกคนมุ่งหวังประโยชน์ส่วนมากกว่าส่วนตน ชุมชนมีเสถียรภาพมีสันติสุข และมีคุณธรรมนำชีวิต (“การพัฒนาแนวใหม่”.มติชน.12 กรกฎาคม 2545, หน้า 11)

เครือข่ายองค์กรการเรียนรู้ เป็นลักษณะการรวมกลุ่มของชาวบ้านเกิดจากความสนใจหรือมีกลุ่มสนใจ จนกลายมาเป็นการศึกษาร่วมกันและทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันในที่สุดกระบวนการดังกล่าวที่เกิดขึ้นนี้อาจเรียกได้ว่าเป็นการเกิดกระบวนการเรียนรู้ของคนในชุมชนหรือขององค์กรชุมชน ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญอีกประการหนึ่งของการพัฒนาชุมชน (“บทบาทกองทุนฯ”. มติชน. 2 กุมภาพันธ์ 2545, หน้า 9.)

เวทีประชาคม คือ พื้นที่สาธารณะ (PUBLIC SPACE) หรือสถานที่ที่ทุกคนสามารถมาพบปะรวมตัวกัน เพื่อพูดคุยแลกเปลี่ยน ถกแถลงข้อมูล ความคิดเห็นคุณค่า อุดมการณ์ ปัญหา วางแผน ทำงานร่วมกันเพื่อประโยชน์สาธารณะหรือชุมชน (“ประชาคมชาวบ้านก่อนกองทุนฯ”. มติชน.29 ธันวาคม 2544, หน้า 9.)

ธุรกิจชุมชน คือ กิจกรรมที่บุคคลหรือองค์กรในชุมชนมีส่วนเป็นเจ้าของกิจกรรมหรือช่วยดำเนินงานบางส่วนหรือทั้งหมด โดยประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ มีการเรียนรู้และการจัดการร่วมกันเพื่อดำเนินการในกิจกรรมการผลิต การแปรรูปการค้า และการบริการที่มุ่งพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนไปอย่างสอดคล้องกับสังคม วัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมของชุมชน อันจะนำไปสู่ชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีและการพัฒนาที่ยั่งยืน (บร. 8)

ระบบบัญชีกองทุนหมู่บ้าน

ให้จัดทำบัญชีและรายงานแยกเป็น 2 ชุด ตามกิจกรรมของกองทุน คือ กิจกรรมกองทุน 1 ด้านบาท และกิจกรรมเงินออมของสมาชิกกองทุนครั้งที่มีการรับจ่ายเงินให้บันทึกบัญชีควบคุมให้ถูกต้องครบถ้วน เพื่อประโยชน์ดังนี้

1. เพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านที่รับผิดชอบบริหารจัดการการเงินกองทุนใช้ควบคุมการรับจ่ายเงินให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกองทุน
2. เพื่อรายงานผลการดำเนินงานและฐานะทางการเงินประจำเดือนและรายละเอียดที่เกี่ยวข้องให้สมาชิกและสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านแห่งชาติใช้ในการติดตามผลการดำเนินงาน
3. เพื่อจัดทำรายงานการเงินประจำปีแสดงผลการดำเนินงานและฐานะการเงิน
4. กองทุนส่งให้ผู้ตรวจสอบบัญชีที่คณะกรรมการตำบลตรวจสอบและรายงานผลให้คณะกรรมการทราบพร้อมกับประกาศเปิดเผยให้ประชาชนทราบและสมาชิกทราบ (แบบบัญชี 1 ด้านบาทและแบบบัญชีเงินออมของสมาชิก ประจำปีหมู่บ้านขับเคลื่อน หมู่ที่ 13)

บทที่ 3

วิธีดำเนินการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบความจริง 4 ประการดังที่ระบุไว้แล้วในวัตถุประสงค์ของบทที่ 1 เพราะฉะนั้นในบทนี้จะกล่าวถึงวิธีการดำเนินการประเมินโครงการ ซึ่งมี 6 ด้านดังนี้

1. วิธีการประเมินโครงการ
2. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง
3. ตัวแปรและตัวชี้วัด
4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการประเมิน

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านขับเคลื่อน ในครั้งนี้เป็นการประเมินเชิงระบบซึ่งตรงกับซีพีโมเดล (CIPP Model : Context – Input – Process – Product) ระบุว่าประเมินในด้านต่าง ๆ ดังนี้ระดับรายบุคคล(ผู้รู้) ดังนี้

1.1 การประเมินสถานะแวดล้อม (CONTEXT EVALUATION) เป็นการประเมินสภาพทั่วไปของหมู่บ้านและรายบุคคล (ผู้รู้)

1.2 การประเมินปัจจัย (INPUT EVALUATION) เป็นการประเมินปัจจัยนำเข้าของกระบวนการกองทุนหมู่บ้าน ทั้งระดับหมู่บ้านและรายบุคคล (ผู้รู้)

1.3 การประเมินกระบวนการ (PROCESS EVALUATION) เป็นการประเมินกระบวนการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน ทั้งระดับหมู่บ้านและรายบุคคล(ผู้รู้)

1.4 การประเมินผลผลิต (PRODUCT EVALUATION) เป็นการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้นจากกระบวนการบริหารจัดการกองทุน ทั้งระดับหมู่บ้านและรายบุคคล (ผู้รู้)

การแสดงองค์ประกอบภายในหมู่บ้านในรูปแบบของ “ซีพีโมเดล”ซึ่งมีส่วนประกอบตามแผนภูมิที่ 1

แผนภูมิที่ 1 หน่วยระบบ A : หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้

หน่วยระบบ A: หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้

Context	Input	Process	Product
C1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน	I1 นโยบายระเบียบแนวทางปฏิบัติ	P1 จัดทำระเบียบกองทุน P2 จัดทำเอกสารขอขึ้นทะเบียน	P1 จำนวนสมาชิกกองทุน P2 จำนวนผู้ได้เงินกู้
C2 สภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน	I2 การประชาสัมพันธ์ I3 คณะกรรมการระดับ	P3 ระบบบัญชีกองทุน	P3 ยอดเงินให้กู้
C3 สภาพเศรษฐกิจและสังคม	ระดับอำเภอที่เกี่ยวข้อง	P4 กิจกรรมเกี่ยวกับสมาชิกกองทุน	P4 จำนวนผู้ชำระคืน P5 ยอดเงินที่ชำระคืน
C4 ประเพณีวัฒนธรรม	I4 คณะกรรมการกองทุน	P5 กิจกรรมการกู้เงิน	P6 กองทุนสะสม
C5 โครงสร้างพื้นฐานและทรัพยากรธรรมชาติ	I6 สร้างความรู้ความเข้าใจแก่คณะ	P6 การส่งเสริมเงินกู้ P7 การตรวจสอบการ	P7 การใช้เงินตามวัตถุประสงค์ P8 ทศนคติของชุมชนที่มีต่อกองทุน
C6 ผู้นำชุมชน การรวมกลุ่ม และภูมิปัญญาท้องถิ่น	I7 เงินสะสมอื่น ๆ I8 บัญชีคอกองทุน	P8 การจัดทำรายงานและเผยแพร่ P9 การจัดสรรผลประโยชน์ P10 การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ได้บ้นชาติกองทุน	P9 การเกิดเครือข่ายการเรียนรู้ P10 การเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง P11 ความเข้มแข็งชุมชนที่เกิดจากกองทุน

แผนภูมิที่ 2 หน่วยระบบ B : หน่วยระบบการดำเนินการของผู้กู้แต่ละราย

หน่วยระบบ B : หน่วยระบบการดำเนินการของผู้กู้แต่ละราย

Context	Input	Process	Product
C1 อาชีพหลักของผู้กู้	I1 จำนวนเงินที่กู้ได้	P1 การทำกิจกรรม	P1 รายได้เป็นเงิน
C2 รายได้ของครอบครัว	I2 จำนวนเงินลงทุน นอกเหนือเงินกู้	ที่ถูกต้องวิธี P2 การหาตลาดที่ดี	P2 ผู้กู้ได้ขยายกิจการ ด้วยเทคนิคที่ดีนี้เองมา
C3 ความรู้ความสามารถ ของผู้กู้	I3 สถานที่ในการ ประกอบการและวัตถุดิบ	P3 การหาความรู้เพิ่ม P4 การทำบัญชี	จากการศึกษาค้นคว้า คว้าด้วยตนเอง
C4 ประสบการณ์ใน การดำเนินการ	I4 เทคนิค วิธีการทำงาน I5 จำนวนแรงงานผู้	P5 การวิเคราะห์ ประเมิน	P4 ผู้กู้มีการพึ่งพาตนเอง ตนเอง
C5 หนี้สินธนาคาร ของผู้กู้			P5 ศักยภาพและความ เข้มแข็งในกิจการ
C6 หนี้สินนายทุน นอกระบบ			ของคนอย่างยั่งยืน P6 การกลับคืนเงิน ของประชาชน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลในการประเมินครั้งนี้ ได้แก่ประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านขับเคลื่อนซึ่งมีสภาพและบทบาทหน้าที่ต่าง ๆ รวมทั้งข้าราชการ เจ้าหน้าที่ส่วนที่เกี่ยวข้อง สามารถจำแนกได้ดังนี้

1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน	จำนวน	15	คน
2. สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน	จำนวน	130	คน
- สมาชิกที่ได้รับอนุมัติ	จำนวน	94	คน
- สมาชิกทั่วไป	จำนวน	36	คน
3. ประชาชนที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกองทุน	จำนวน	6	คน
4. ผู้นำชุมชน	จำนวน	6	คน
5. ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง	จำนวน	13	คน

ตัวแปรและตัวชี้วัดในการประเมิน

ตัวแปรและตัวชี้วัดในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านขับเคลื่อนในครั้งนี้ มีดังนี้

1. ตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่น เช่น สภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน สภาพป่าและหนองน้ำ สภาพดินที่ทำกินของชาวบ้านในหมู่บ้าน และตัวชี้วัดอื่น ๆ ตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่นหรือตัวชี้วัดภายในองค์กรประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

1.1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน

1.2 สภาพปัจจุบัน

1.3 ด้านเศรษฐกิจทั้งหมู่บ้าน

1.4 ด้านประเพณีและวัฒนธรรม

2. ตัวชี้วัดการประเมินโครงการ โดยภาพรวมและตัวแปรที่ศึกษา

โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยภาพรวมตามแนวคิดเชิงระบบประกอบ

ด้วย 2 ระบบดังต่อไปนี้

1 หน่วยระบบ A หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

2 หน่วยระบบ B หน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย

ดังนั้นในการกำหนดตัวชี้วัดเพื่อที่จะประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จึงเป็นไปตามกรอบความคิดทฤษฎีที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ซึ่งได้รายการตัวชี้วัดดังต่อไปนี้

ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ A

หน่วยระบบ A คือหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ ประกอบไปด้วยตัวชี้วัดจำนวน 4 หมวดดังนี้

1. ตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบ A ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

1.1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน

1.2 สภาพเศรษฐกิจทั้งหมู่บ้าน

1.3 ประเพณี วัฒนธรรม

1.4 โครงสร้างพื้นฐาน และทรัพยากรธรรมชาติ

1.5 ผู้นำชุมชน การรวมกลุ่ม และภูมิปัญญาท้องถิ่น

2. ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

2.1 นโยบายระเบียบแนวทางปฏิบัติ

2.2 การประชาสัมพันธ์

2.3 คณะกรรมการระดับอำเภอที่เกี่ยวข้อง

2.4 คณะกรรมการกองทุน

2.5 สร้างความรู้ความเข้าใจแก่คณะกรรมการกองทุน

2.6 เงินสะสมอื่น ๆ

2.7 บัณฑิตกองทุน

3. ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ A ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

3.1 จัดทำระเบียบกองทุน

3.2 จัดทำเอกสารขอขึ้นทะเบียน

- 3.3 ระบบบัญชีกองทุน
- 3.4 กิจกรรมที่เกี่ยวกับสมาชิกกองทุน
- 3.5 กิจกรรมการกู้เงิน
- 3.6 การตรวจสอบการใช้เงินกู้
- 3.7 การจัดทำรายงานและเผยแพร่
- 3.8 การจัดสรรผลประโยชน์
- 3.9 การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้โดยบัณฑิตกองทุน

4. ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ A ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- 4.1 จำนวนสมาชิกกองทุน
- 4.2 จำนวนผู้ได้รับเงินกู้
- 4.3 ยอดเงินให้กู้
- 4.4 จำนวนผู้ชำระคืนเงินกู้
- 4.5 กองทุนสะสม
- 4.6 ใช้เงินตามวัตถุประสงค์
- 4.7 คติของชุมชนที่มีต่อกองทุน
- 4.8 การเกิดเครือข่ายการเรียนรู้

ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือหน่วยระบบการดำเนินการของผู้กู้แต่ละราย ประกอบไปด้วยตัวชี้วัด จำนวน 4 หมวดดังนี้

1. วัตรับบทบาทเฉพาะตัว ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- 1.1 อาชีพหลักของผู้กู้
- 1.2 รายได้ของครอบครัว
- 1.3 ความรู้ความสามารถของผู้กู้
- 1.4 ประสบการณ์ในการดำเนินการ
- 1.5 หนี้สินธนาคารของผู้กู้
- 1.6 หนี้สินนายทุน

2. ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- 2.1 จำนวนเงินที่กู้ได้
- 2.2 จำนวนเงินนอกเหนือเงินกู้
- 2.3 สถานที่ในการประกอบการและวัตถุดิบ

2.4 เทคนิค วิธีการทำงาน

2.5 จำนวนแรงงาน

3 ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ B ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

3.1 การทำกิจการที่ถูกต้องวิธี

3.2 การหาตลาดที่ดี

3.3 การทำบัญชี

3.4 การวิเคราะห์ ประเมิน

4 ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ B ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

4.1 ผลโดยตรง (Immediate Result) ได้แก่ ตัวแปร

4.1.1 รายได้เป็นเงิน

4.1.2 ผู้กู้ได้ผลผลิตเป็นสิ่งที่ของ

4.2 ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact) ได้แก่ ตัวแปร

4.2.1 ผู้กู้ได้ขยายกิจการ

4.2.2 ผู้กู้ได้ทำกิจการด้วยเทคนิควิธีที่ดีขึ้นเนื่องมาจากการศึกษาดูด้วยตนเอง

4.3 ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact) ได้แก่ ตัวแปร

4.3.1 ผู้กู้มีการพึ่งพาตนเอง

4.3.1 ผู้กู้มีศักยภาพและความเข้มแข็งในกิจการของตนเองอย่างยั่งยืน

กล่าวโดยสรุป ตัวชี้วัดการประเมินโครงการ โดยภาพรวมของหน่วยระบบ A และ หน่วยระบบ B ระบบ B นั้นมีความเชื่อมโยงต่อกัน เช่น บัญชีนำเข้าของหน่วยระบบ A บางตัว ต้องพึ่งผลผลิตของหน่วยระบบ B คือ รายได้เป็นเงิน ผู้กู้แต่ละรายต้องส่งคืนกองทุนหมู่บ้าน ดังนั้น เงินที่ผู้กู้ต้องชำระคืนเป็นตัวชี้วัดบัญชีนำเข้าของหน่วยระบบ A

ความสำเร็จของโครงการกองทุนหมู่บ้านนั้น ต้องประเมินทั้ง 2 หน่วยระบบเพราะ หน่วยระบบ A ประสบความสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับผลผลิตที่ได้จากหน่วยระบบ B กล่าวคือ ถ้า หน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้สำเร็จ เงินที่ผู้กู้ชำระคืนก็ส่งเข้าไปเป็นบัญชีนำเข้าให้แก่ หน่วยระบบ A ในทำนองคล้ายกันกับผลผลิตของหน่วยระบบ A คือยอดเงินกู้ที่ให้ผู้กู้ถอนออกไปสู่ คนดีและมากพอ หน่วยระบบ B ประสบความสำเร็จด้วย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ได้แก่ แบบรายงานต่าง ๆ (บร.) และแบบเก็บข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อใช้ในการสังเกต และสัมภาษณ์ดังนี้

1) แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน

- 2) แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน
- 3) แบบรายงานความรู้ ความเข้าใจ ทักษะชีวิตที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 4) แบบรายงานปฏิบัติงานรายเดือน
- 5) แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 6) แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 7) แบบรายงานผลการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน ในทัศนะของประชาชน
- 8) โครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์
- 9) แบบบันทึกการสัมภาษณ์
- 10) แบบสรุปแบบเรียนชุมชนหมู่บ้าน
- 11) แบบศึกษาเจาะลึกกรณี
- 12) การวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บท

วิธีการที่ใช้ในการประเมินเก็บรวบรวมข้อมูล มีดังนี้

1. การเก็บข้อมูลปฐมภูมิ
 - 1.1 การสังเกต
 - 1.2 การสัมภาษณ์
 - 1.3 การจัดเวที
2. การเก็บข้อมูลทุติยภูมิ
 - 2.1 พัฒนากราอำเภอ
 - 2.2 การบริหารส่วนตำบลตลาดบัวขาว

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้มาจากการเก็บรวบรวมข้อมูล มาทำการวิเคราะห์ เรียบเรียงและตีความหมาย เพื่อตอบคำถาม เป็นการวิเคราะห์เชิงอธิบาย พรรณนา ให้เหตุผลข้อมูลว่าเป็นอย่างไรแล้วทำการสรุปผลรวบรวม จัดทำเป็นรายงานเพื่อนำเสนอต่อไป

บทที่ 4

ผลการติดตามการประเมินโครงการ

ผลการติดตามประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ประกอบด้วย การรายงานข้อมูลที่ได้ตามกรอบความคิดทฤษฎี ซิปป์โมเดล (CIPP Model) ซึ่งมีขั้นตอนการ รายงานดังต่อไปนี้

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน
2. ผลการประเมินโครงการ โดยภาพรวม
3. ผลการประเมินเทคนิควิธีการทำธุรกิจของผู้กู้
4. สรุปผลการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์ 4 ประการ อันได้แก่
 - 4.1 เพื่อทราบว่ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองบรรลุเป้าหมาย 5 ข้อเพียงใด
 - 4.2 เพื่อทราบว่ามิปัจจัยด้านบวกและด้านลบอะไรบ้างที่สนับสนุนหรือขัดขวางการบรรลุเป้าหมายของกองทุน
 - 4.3 เพื่อทราบว่าได้เกิดองค์การเรียนรู้หรือไม่ จากกระบวนการทำการสารนิพนธ์ครั้งนี้
 - 4.4 เพื่อทราบตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน

โดยที่จะใช้หลักการประเมินตามสภาพจริง (Authentic Evaluation) เป็นสำคัญดังนั้น สำหรับตัวชี้วัดหรือตัวแปรมีผู้ประเมินไม่สามารถตั้งเกณฑ์การตัดสินค่า “ดี-เลว” ก็จะนำเสนอข้อมูลสภาพจริงเท่านั้น ส่วนตัวชี้วัดใดที่มีสมควรตั้งเกณฑ์ตัดสินค่าได้ก็จะแสดงเกณฑ์นั้นอย่างชัดเจน ควบคู่ไปกับการเสนอข้อมูลและเสนอผลการตัดสินค่า

ผลการประเมินบริบทชุมชน

บริบทระดับประเทศ

1. ความยากจนของประเทศ

ความยากจนของประเทศไทยเป็นปัญหาที่มีมาแต่อดีตไม่ว่าจะทำการแก้ไขด้วยวิธีใดก็ยังไม่สามารถจะหายขาดได้เพียงแค่เป็นการบรรเทาและชะลอไว้ไม่ให้เกิดการขยายตัวไปมากกว่านี้เพราะการแก้ไขในวิธีต่าง ๆ ที่ผ่านมาของผู้บริหารประเทศแต่ละคณะที่เข้ามาทำหน้าทีนั้น ไม่สามารถที่จะทำได้ต่อเนื่องเหตุเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงของการบริหารประเทศทุก 4 ปี ทำให้การแก้ปัญหาดังกล่าวขาดช่วงและต้องมาเริ่มต้นแก้ไขกันใหม่ทุกครั้ง ไม่เพียงแต่เกิดจาก คณะผู้บริหารประเทศเพียงอย่างเดียวเท่านั้นแต่เกิดจากความแตกต่างและความเหลื่อมล้ำทางสังคม

ความยากจนของคนกลุ่มใหญ่หรือจะเป็นการกระจายรายได้ที่จะเห็นได้โดยชัดเจนว่าการส่งเสริมการลงทุนก็จะมีเฉพาะเขตปริมณฑลเพราะมีความเหมาะสมทางด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการขนส่ง วัตถุดิบซึ่งจะนำมาผลิตก็หาง่ายและสะดวกผิดกับสถานที่แถวต่างจังหวัดซึ่งห่างไกลทำให้การกระจายรายได้เป็นไปอย่างไม่ทั่วถึงหรือจะเรียกว่าฝนตกไม่ทั่วฟ้าก็ได้ (หนังสือพิมพ์มติชนรายวัน ประจำวันพฤหัสบดีที่ 31 มกราคม 2545 หน้า9)

2. นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม(SMEs)

จากคำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี พันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีต่อรัฐสภาเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2544 แสดงเจตนารมณ์ ยุทธศาสตร์และนโยบายของรัฐบาลที่มุ่งมั่นจะสร้างเสถียรภาพและความมั่นคงในการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมและการเมืองมีนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมโดยตรง ดังนี้

- นโยบายการสร้างรายได้

1) ด้านการเกษตร ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ การฟื้นฟูและเสริมสร้างความเข้มแข็งของการเกษตรกร โดยการปรับโครงสร้างด้านสินเชื่อ การส่งเสริมการทำเกษตรผสมผสาน และส่งเสริมให้เกษตรกรมีที่ทำกิน

2) ด้านอุตสาหกรรม ปรับปรุงโครงสร้างการผลิตในภาคอุตสาหกรรม โดยคำนึงถึงทรัพยากรธรรมชาติที่มีภูมิปัญญาไทย ศักยภาพการผลิตและการตลาด

3) ด้านการบริการและการท่องเที่ยว

- นโยบายด้านพาณิชย์และเศรษฐกิจระหว่างประเทศ

รัฐบาลมีนโยบายที่ชัดเจนที่จะส่งเสริมผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ให้มีความเข้มแข็งพร้อมไปกับการเร่งสร้างผู้ประกอบการ SME รายใหม่ เพื่อให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ อันเป็นฐานภาษีให้กับประชาชน ในระยะยาวโดยดำเนินการดังนี้

- SME มีกำไรไม่เกิน 1 ล้าน เสียภาษี 20%
- SME กำไร 1-3 ล้าน เสียภาษี 25%
- SME กำไร 3 ล้าน ขึ้นไป เสียภาษี 30%

3. ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ

การขาดดุลทางการค้าของประเทศไทยเริ่มปรากฏให้เห็นเมื่อปี 2538 เรื่อยมาเนื่องมาจากการอ่อนตัวของค่าเงินบาทโดยเฉพาะอย่างยิ่งค่าเงินบาทอ่อนที่สุดในปี 2540 คือ 44.78 บาท ต่อดอลลาร์ในสมัย พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี ทำให้ภาวะการขาดดุลทางการค้าของประเทศไทยต้องประสบปัญหาต่าง ๆ มากมาย ไม่ว่าจะเป็นการเสียภาษีนำเข้าที่เพิ่มขึ้นของการนำเข้าวัตถุดิบในการผลิตสินค้าอุตสาหกรรมต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นอุตสาหกรรมการผลิตชิ้นส่วน

รถยนต์ การผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ในเครื่องใช้ไฟฟ้าต่าง ๆ แต่ในทางกลับกันนั้นการส่งออกก็ทำการส่งออกได้น้อยและเมื่อส่งออกไปยังประเทศต่าง ๆ ก็ประสบปัญหาการตั้งกำแพงภาษีของต่างประเทศอีกด้วย เช่นประเทศญี่ปุ่นได้ตั้งกำแพงภาษีเกี่ยวกับการนำเข้ากุ้งแช่แข็ง และผลิตทางการเกษตรของประเทศไทยโดยการอ้างมาตรการต่าง ๆ เพื่อลดการนำเข้าจากประเทศไทย เมื่อการส่งสินค้าออกของประเทศไทยได้น้อยลงทำให้ดุลบัญชีเดินสะพัดโดยรวมของประเทศสูงมากถึงประมาณร้อยละ 9 ของGDP โดยรวมของทั้งประเทศเพราะการส่งออกนำเข้าซึ่งรายได้หลักของประเทศรองลงมาจากภาษีของรัฐบาล หนังสือพิมพ์ ผู้จัดการรายวัน ประจำวันจันทร์ที่ 16 มิถุนายน 2544

4. สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน

จากรายงานของธนาคารโลก ปี 1999 / 2000 พบว่าได้มีการพูดถึงการพัฒนาแบบยั่งยืน เนื่องจากในช่วงทศวรรษ(1972-1992) ที่ผ่านมามีปัญหาเกิดขึ้น จากการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจสังคมของประเทศ เช่น ความเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อมของชุมชน ปรากฏการณ์อื่นๆที่เห็นได้ชัด คือ การเพิ่มขึ้นของค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล โรคภูมิแพ้ มะเร็ง หอบหืด ทางเดินหายใจ การใช้สารเคมี ในกระบวนการผลิตสินค้าเกษตรกรรม (ตามตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ปัญหาสิ่งแวดล้อมและเหตุผลหลัก

ปัญหา(ระดับ)	สาเหตุหลัก
1 มลพิษ(Pollution)	- การปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์(CO ₂)
	- การตัดไม้ทำลายป่า
2. การสูญพันธุ์ของพืชและสัตว์	- การเปลี่ยนแปลงในการใช้ที่ดิน
	- การเพิ่มขึ้นของประชากร
3. ความเสื่อมโทรมของดิน	- ปัญหาประชากร
4. การหมดสิ้นไปของน้ำ	- การใช้น้ำแบบไม่ยั่งยืน
5. การหมดสิ้นไปของทรัพยากรหลายชนิด	- เชื้อเพลิงจากถ่านหิน , แร่ธาตุต่างๆ
6. ปัญหาสิ่งแวดล้อมอื่นๆ	- การกำจัดของเสีย , การจราจร
7. มลพิษจากสารพิษ	- สารหนัก , สารกัมมันตรังสี

ที่มา : เศรษฐศาสตร์การพัฒนา. เอกสารการสอนระดับปริญญาโท สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ ,มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช 2544

5. ความเคียดแค้นและการเป็นหนี้สินของประชาชน

ประชาชนโดยรวมของประเทศยังมีอยู่ส่วนมากที่มีรายได้น้อยเมื่อเทียบกับส่วนน้อยของประเทศที่มีรายได้พอประมาณและมีคนอีกพวกหนึ่งที่มีรายได้สูงมากซึ่งความแตกต่างทางรายได้ของคนในประเทศนี้เองเป็นเหตุให้คนส่วนใหญ่ในประเทศเกิดความเคียดแค้นเนื่องจากความยากจนและความไม่พอใช้ของรายได้กับค่าใช้จ่ายที่มีมากกว่ารายรับที่รับเข้ามา เป็นที่มาของการเป็นหนี้สินต่าง ๆ ของประชาชนไม่ว่าจะเป็นหนี้จาก ธ.ก.ส. ซึ่งเป็นธนาคารสำหรับคนทำการเกษตร สหกรณ์ครูสำหรับครู/ข้าราชการที่มีรายได้น้อย หรือแม้แต่การผลิตอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ที่เป็นตัวสร้างรายได้ให้กับประเทศก็มีการซื้อวัตถุดิบโดยใช้เครดิตเหมือนกัน

การเป็นหนี้สินของประชาชนนี้เอง ก่อให้เกิดปัญหาต่อเนื่องในสังคมตามมาไม่ว่าจะเป็นปัญหาการโจรกรรม เนื่องจากการคดโกงของพิษเศรษฐกิจภายในประเทศ การเกิดการแตกแยกของครอบครัวเพราะต้องแสวงหางานทำยังต่างจังหวัด โดยเฉพาะการเข้ามาหางานทำในกรุงเทพฯซึ่งจะเกิดปัญหาการแออัดของที่อยู่อาศัย การแก่งแย่งกันในด้านต่าง ๆ เหล่านี้เป็นเพียงตัวอย่างของปัญหาที่เกิดขึ้นเนื่องจากความยากจนและการเป็นหนี้สินทั้งสิ้น (หนังสือพิมพ์ มติชนการรายวัน ประจำวันจันทร์ที่ 3 ธันวาคม 2544)

6. บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท บางคนเรียกว่าความล้มเหลวของท้องถิ่นชนบทในส่วนของชนบทไทยซึ่งเป็นพื้นที่ส่วนใหญ่ของประเทศนั้น ความล้มเหลวที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาตามแนวคิดของระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมเสรี ได้สร้างวิกฤตให้แก่หมู่บ้านในชนบทและประเทศในลักษณะของการล้มสลายทางเศรษฐกิจ กล่าวคือ ทำให้สถาบันครอบครัวล้มสลายทำให้ครอบครัวแตกแยกกันไป เช่น ไปรับจ้างเป็นกรรมกร เป็นคนใช้ ไปทำงานที่ต่างประเทศไปเป็นโสเภณี มีการขายลูกเป็นโสเภณี เป็นกรรมกรเด็ก ความล้มเหลวทางเศรษฐกิจของชุมชนชนบทและความล้มเหลวของสถาบันครอบครัวย่อมทำลายชีวิตของชุมชนเองเพราะผู้คนเคลื่อนย้ายตะเกือกตะกายเอาตัวรอด ชีวิตในเมืองเป็นชีวิตที่ปราศจากชีวิตแบบชุมชน เป็นชีวิตเดี่ยวดายของแต่ละครอบครัว เป็นชีวิตที่ทอดทิ้งคนแก่ เด็ก คนป่วย เป็นสาเหตุให้มีการทำลายสิ่งแวดล้อมหรือระบบนิเวศชาวบ้านที่ยากจน เป็นหนี้สินยอมตกอยู่ในสภาพหนี้มีคและทำได้ทุกอย่าง แม้แต่จะเผาป่า นुकเบิกเข้าไปปลูกมันสำปะหลัง ปลูกอ้อย ทำทุกอย่างเท่าที่จะทำได้

ความล้มเหลวของการพัฒนาได้สร้างความทุกข์ยากให้แก่ชาวชนบท พร้อมกับได้จุดประกายให้ชาวบ้านหลายแห่งที่เคยวิ่งตามทิศทางเศรษฐกิจแบบผลิตเพื่อขาย ให้หันมามองสภาพความเป็นจริง รู้จักประมาณตัวเอง และหวนนึกถึงสภาพความเป็นอยู่ของคนรุ่นพ่อ แล้วร่วมกันสร้างฐานการผลิตของตัวเองภายในหมู่บ้านรวมถึงการรวมตัวเพื่อดำเนินกิจกรรมสาธารณะใน

รูปแบบของประชาคม จากสภาพของปัญหาของการพัฒนาประเทศดังกล่าว จำเป็นต้องมีการรวมพลัง สร้างสรรค์สังคมใหม่ด้วยความสมัครสมาน โดยสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการออกแบบพัฒนาอย่างกว้างขวาง (ที่มา : หนังสือพิมพ์ เดลินิวส์ ประจำวันจันทร์ที่ 3 มกราคม 2545)

7. ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ

1) แม้ว่าสถานะเศรษฐกิจจะตกต่ำกลุ่มนักการเมืองหรือกลุ่มคนรวยมักที่จะนิยมสินค้าจากต่างประเทศส่วนใหญ่เป็นสินค้าฟุ่มเฟือย

2) ไหลออกนอกประเทศเป็นจำนวนมากจึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ภาวะ เศรษฐกิจของประเทศตกต่ำ ซึ่งสังคมเมืองมักเน้นด้านวัตถุนิยม มีการค้ำจุนชนวนขายแข่งขันตลอดเวลา ไม่เห็นความสัมพันธ์ทางจิตใจ สมาคมเมืองได้รับอิทธิพลจากตะวันตกเข้ามาและเป็นศูนย์กลางความเจริญ จึงทำให้ได้รับอารยธรรมและขนบธรรมเนียมของต่างประเทศ ได้

3) ปัจจัยที่จะช่วยสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ได้แก่ ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม การอยู่ร่วมกันของชาวบ้าน และความศรัทธาในทางศาสนา การศึกษาหาความรู้ ทั้งในหมู่บ้านและนอกหมู่บ้าน โครงสร้างพื้นฐาน (หนังสือพิมพ์ มติชนรายวัน ประจำวันพุธ ที่ 21 พฤษภาคม 2545)

บริบทระดับท้องถิ่น

1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน (บร.1)

ประวัติบ้านชัยตะเคียน มีลุ่มน้ำเล็ก ๆ หลายสายเป็นที่มาของคำว่า “ชัย” มีป่าไม้พรรณไม้มาก ซึ่งหนึ่งในจำนวนนั้น มีต้นตะเคียนเป็นไม้ใหญ่ จำนวนมาก เริ่มก่อตั้งในปี พ.ศ. 2509 หรือประมาณ 36 ปีมาแล้ว คนกลุ่มแรกที่มาเริ่มก่อตั้งหมู่บ้าน คือ นายดา เกณฑ์ชัย นายเหลื่อม เกณฑ์ชัย ผู้ช่วยเรณู นายสุต แดงจันทิก ได้อพยพมาจาก บ้านครองตะแบก ต.ลาดบัวขาว อ.สีคิ้ว จ.นครราชสีมา และจากบ้านน้ำเมา ต.ลาดบัวขาว อ.สีคิ้ว จ.นครราชสีมา แต่ละกลุ่มอพยพมาเพราะมาจับจองที่ดิน เพื่อทำไร่ ปลูกข้าวโพด ปลูก กล้วย ถั่วลิสง

2. สภาพปัจจุบัน

1) ลักษณะประชากร

หมู่บ้านชัยตะเคียนมีประชากรทั้งหมด 1,641 คน ซึ่งมีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 430 ครัวเรือน มีบ้าน 416 หลังคาเรือน จำนวนประชากรเป็นเพศหญิง 800 คน เพศชาย 841 คน กลุ่มอายุส่วนใหญ่อยู่ในช่วง อายุ 18 – 50 ปี และการศึกษาส่วนใหญ่ต่ำกว่าปริญญาตรีดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของประชากรจำแนกตามลักษณะของประชากร

ลักษณะของประชากร	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ -		
ชาย	841	50.01
หญิง	800	49.99
รวม	1641	100
2. อายุ		
1 วัน - 3 ปีเต็ม	63	5.22
3 ปี 1 วัน - 6 ปีเต็ม	63	5.22
6 ปี 1 วัน - 12 ปีเต็ม	110	11.75
12 ปี 1 วัน - 14 ปีเต็ม	59	5.01
14 ปี 1 วัน - 18 ปีเต็ม	53	3.86
18 ปี 1 วัน - 50 ปีเต็ม	1093	60.75
50 ปี 1 วัน - 60 ปีเต็ม	80	12.25
60 ปี 1 วัน ขึ้นไป	120	14.22
รวม	1641	100

1.การศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ได้เรียนหนังสือ	323	15.57
ต่ำกว่าป.4	103	6.66
จบ ป.4	420	40.90
จบ ป.5 – ป.7	298	14.25
จบ ม.1 – ม.3	253	12.28
จบ ม.4 – ม.6	76	3.92
จบสูงกว่า ม. 6	168	10.01
รวม	1641	100

2) ลักษณะการประกอบอาชีพ

หมู่บ้านชัยตะเคียน มีอาชีพปลูกผัก เป็นส่วนใหญ่โดยที่ครอบครัวมีที่ดินกินเป็นของตัวเองจำนวน 120 ไร่ ซึ่งที่ทำการส่วนใหญ่อยู่ช่วง 1-50 ไร่ของแต่ละครอบครัวพบว่าประชากรส่วนใหญ่ของหมู่บ้านร้อยละ 65.57 ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป รองลงมาร้อยละ 15.55 มีอาชีพการทำสวน ร้อยละ 0.5 อาชีพรับราชการ ร้อยละ 2.22 ประกอบอาชีพค้าขายและร้อยละ 7.33 ประกอบอาชีพทำนา ส่วนอาชีพอื่นๆ ร้อยละ 11.11 จากตารางที่ 3

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของการประชากรจำแนกตามการประกอบอาชีพ

ลักษณะของการประกอบอาชีพ	จำนวน(ครัวเรือน)	ร้อยละ
ทำสวน	93	15.55
ค้าขาย	39	2.22
รับราชการ	18	0.5
ทำนา	61	7.33
รับจ้างทั่วไป	140	65.57
อาชีพอื่นๆ	79	11.11
รวม	430	100

ลักษณะแหล่งน้ำในหมู่บ้าน

แหล่งน้ำ ในหมู่บ้าน ชับตะเคียน มีแหล่งน้ำ ธรรมชาติ 7 แห่ง น้ำประปา ในหมู่บ้าน 2 แห่ง

3. ด้านเศรษฐกิจทั้งหมู่บ้าน / ชุมชน

ด้านเศรษฐกิจของหมู่บ้านส่วนใหญ่เป็นการทำสวนทำไร่ และการเลี้ยงสัตว์ ปัจจุบัน ทำการเกษตร ดังกล่าว ได้มีเทคโนโลยี เข้ามาเพื่ออำนวยความสะดวกมากมาย เช่น การทำนา ก็มี รถไถมาใช้แทนวัว ควาย รวดเร็วและกินเวลาน้อย การเลี้ยงสัตว์ ก็มีอาหารสัตว์สำเร็จ ไม่ต้องเลี้ยงตามมี ตามเกิด มีอาชีพใหม่เข้ามาในหมู่บ้านคือ การเลี้ยงวัวนม ซึ่งได้รับการส่งเสริม จากทางราชการ และหน่วยงานของภาครัฐ ให้ความช่วยเหลือ ให้ชาวบ้านมีความเป็นอยู่ดีขึ้น สร้างเศรษฐกิจของหมู่บ้านดีขึ้น

4. ด้านวัฒนธรรม

ในหมู่บ้านจะมีวัดประจำหมู่บ้านคือ วัดชัยตะเคียน และ วัดถ้ำแม่กุหลาบภายในวัดจะมีพระ 9 รูป ประเพณีสำคัญต่างๆ จะมีขึ้นตามแต่ละเดือนตามหลักทางพระพุทธศาสนาแต่จะมีเพิ่มขึ้นมาอย่างหนึ่งคือ การทำบุญกลางบ้าน ซึ่งจะทำกันทุกในเดือนเมษายน เป็นพิธีของชาวบ้านเองเพื่อให้เกิดสิริมงคลต่อหมู่บ้าน

5. ข้อมูลด้านอื่นๆ

1. ลักษณะบางประการด้านเศรษฐกิจและอาชีพ

- 1) การมีหนี้สินของชาวบ้าน ส่วนใหญ่เป็นหนี้ ธกส.
- 2) สินทรัพย์โดยรวม
 - มีที่ดินทำกินของตนเอง จำนวน 300 ไร่
 - ไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเองจำนวน 130 ไร่

2. ลักษณะบางประการที่สื่อถึงความไม่เข้มแข็งของชุมชน คือ การละทิ้งท้องถิ่นของประชาชนไปทำงานต่างถิ่น

ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้

กลุ่มผู้กู้ปลูกพืช-เลี้ยงสัตว์

1. ด้านการตลาด

การปลูกพืช-เลี้ยงสัตว์ของสมาชิกโดยพืชหลักจะเป็นมันสำปะหลังและข้าวโพด อาหารสัตว์เป็นหลัก ส่วนเลี้ยงสัตว์ก็จะมีเลี้ยงสุกรและโคเนื้อ โคนม การตลาดของกลุ่มผู้กู้จะมีตลาดตอนกลางปี และตอนสิ้นปีตลาดจะมีตลาดหลักรับซื้ออยู่แล้วที่อำเภอสีคิ้วและอำเภอใกล้เคียง อย่างเช่นปากช่อง

2. ด้านการผลิต

เทคนิควิธีการเลี้ยงดูและรักษาผู้ที่จะทำการแลกเปลี่ยนความรู้กันเองภายในกลุ่มและรับความรู้จากการได้อบรมจากหน่วยงานต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้กับของตนเองโดยจะมีผู้รู้ในกลุ่มให้คำปรึกษา สถานที่ในการประกอบการจะใช้ที่ดินของตนเองมาทำประโยชน์โดยไม่ต้องไปเช่าคนอื่นเมื่อเลี้ยงสัตว์ก็ต้องคำนึงถึงความสะดวกของสัตว์ที่เลี้ยงอย่างสุจริตเพื่อให้สุจริตที่จะทำการขายมีคุณภาพที่ดีเป็นที่ต้องการ

3. ด้านการเงิน

สมาชิกผู้กู้กลุ่มนี้จะกู้ยืมเงินมาลงทุนบางรายได้ 20,000 บางรายได้ 10,000 แล้วนำมาลงทุนตามเงินที่ได้ของตนเอง โดยส่วนมากในการดำเนินงานตอนแรกผู้กู้จะมีการลงบันทึกทางการเงินไว้ว่าได้ซื้อและใช้จ่ายอะไรไปบ้างแล้วเมื่อลงทุนครั้งแรก ครั้งต่อมาเมื่อบันทึกได้เข้าไปเก็บแบบรายงาน 11 ก็ได้ทำการชี้แจงให้ทำบัญชีเพื่อความสะดวกของผู้กู้เองว่ารายจ่ายกับรายรับที่ได้นั้นคุ้มกันกับที่ลงทุนไปหรือไม่

กลุ่มผู้กู้ค้าขาย

1. ด้านการตลาด

กลุ่มค้าขายในหมู่บ้านใหม่สำโรงจะเป็นร้านขายอาหารตามสั่งและขายของกินตลาดส่วนใหญ่ในเป็นตลาดในหมู่บ้านเพราะมีนักเรียนจากวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี เพราะขายอาหารนี้ทำการขายอยู่หน้าบ้านของตน คณะกรรมการไม่ได้มาส่งเสริมหรือหาตลาดให้เพราะไม่ได้รวมกลุ่มเหมือนกลุ่มหมู่บ้านอื่น การประชาสัมพันธ์จะเกิดจากลูกค้าที่มารับประทานและลูกค้าประจำของแต่ละร้านเท่านั้น

2. ด้านการผลิต

เทคนิควิธีการค้าขายก็จะมีเฉพาะของแต่ละคนต่างกัน ไปขึ้นอยู่กับว่าใครจะทำอาหาร อร่อย สะอาด และราคาไม่แพง สถานที่ในการขายของร้านก็ต้องมีทำเลที่ดีมีบรรยากาศหน้าเข้าโดยเฉพาะความสะดวกของอาหารสำคัญที่สุด และการบริการต้องรวดเร็ว ไม่ล่าช้า

3. ด้านการเงิน

สมาชิกผู้กู้กลุ่มนี้จะกู้ยืมเงินมาลงทุนบางรายได้ 20,000 บางรายได้ 10,000 แล้วนำมาลงทุนตามเงินที่ได้ของตนเอง โดยส่วนมากในการดำเนินงานตอนแรกผู้กู้จะมีการลงบันทึกทางการเงินไว้ว่าได้ซื้อและใช้จ่ายอะไรไปบ้างแล้วเมื่อลงทุนครั้งแรก ครั้งต่อมาเมื่อบันทึกได้เข้าไปเก็บแบบรายงาน 11 ก็ได้ทำการชี้แจงให้ทำบัญชีเพื่อความสะดวกของผู้กู้เองว่ารายจ่ายกับรายรับที่ได้นั้นคุ้มกันกับที่ลงทุนไปหรือไม่

สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์

1. การบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติทั้งข้อ พบว่า

1.1 การเกิดกองทุน พบว่า

- 1) มีกองทุนขึ้นมาใหม่จากเงินกองทุน 1 ล้านบาท
- 2) ประชาชนในหมู่บ้านขับเคลื่อน หมู่ที่ 13 ส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเรื่องกองทุน และบุคคลที่เกี่ยวข้องกับกองทุน
- 3) ประชาชนหมู่บ้านขับเคลื่อน มีความต้องการอยากให้เกิดกองทุนหมู่บ้าน และให้ความร่วมมือในการสมัครเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านด้วยดี
- 4) มีจำนวนสมาชิกกองทุนหมู่บ้านขับเคลื่อน หมู่ที่ 13 ทั้งหมด จำนวน 72 คน
- 5) จำนวนเงินออมทั้งหมด นำมาปล่อยกู้และยืมเงินคงเหลือของกองทุนหมู่บ้าน ปัจจุบันนำมาปล่อยกู้หมด

1.2 ระบบการบริหารกองทุน พบว่า

- 1) มีการคัดเลือกคณะกรรมการตามระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ โดยมีคณะกรรมการบริหารกองทุนหมู่บ้านขับเคลื่อน หมู่ที่ 13 มีทั้งหมด 15 คน ชาย 9 คน หญิง 6 คน
- 2) มีการร่วมกันสร้างระเบียบการบริหารกองทุนบ้านขับเคลื่อน หมู่ที่ 13 โดยมีสมาชิกกองทุนเห็นชอบทั้ง 2 ฝ่าย
- 3) มีการดำเนินการของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านขับเคลื่อน หมู่ที่ 13 ดังนี้
 - มีการประชุมทุก 3 เดือน
 - มีการรับสมาชิกกองทุนบ้านขับเคลื่อน หมู่ที่ 13
 - มีการรับเงินค่าหุ้น และจัดทำบัญชีให้เป็นปัจจุบัน
 - มีการตัดสินใจตามระเบียบโดยสมาชิกผู้ที่มีความพอใจกับการพิจารณาเงินกู้
- 4) มีการจัดสรรประโยชน์อย่างยุติธรรม

1.3 การเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง พบว่า

- 1) ประชาชนในหมู่บ้านขับเคลื่อน หมู่ที่ 13 ได้มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องการพึ่งตนเอง ,เศรษฐกิจพอเพียง และภูมิปัญญาท้องถิ่นจากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองระดับอำเภอ องค์กรภาครัฐและบัณฑิตกองทุนหมู่บ้านขับเคลื่อน หมู่ที่ 13

2) คณะกรรมการบริหารกองทุนหมู่บ้านระดับตำบล หมู่ที่ 13 ได้รับความรู้เกี่ยวกับการในการบริหารกองทุน

3) มีการนำหลักการเศรษฐกิจพอเพียงการพึ่งตนเองมาใช้ปฏิบัติในการประกอบอาชีพของผู้

1.4 การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ พบว่า

1) สมาชิกกองทุนบ้านระดับตำบล หมู่ที่ 13 มีความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงาน

2) ประชาชนในหมู่บ้านระดับตำบล หมู่ที่ 13 ร้อยละ 80 จากประชาชนทั้งหมดในหมู่บ้านมีความเข้าใจและเห็นความสำคัญของกองทุนหมู่บ้านว่าเป็น กองทุนหมู่บ้านของสมาชิกทุกคนไม่ใช่เป็นของใครคนใดคนหนึ่งในหมู่บ้านร่วมกันบริหารจัดการเป็นธนาคารเองของหมู่บ้าน มีใช้เงินที่รัฐบาลให้ยืม

1) สมาชิกผู้กู้แต่ละคนมีความคิดในการดำเนินการประกอบอาชีพโดยคำนึงถึงการบริโภคเองและตลาดที่แน่นอน

1.5 การมีศักยภาพและความเข้มแข็ง พบว่า

1) สมาชิกในหมู่บ้านระดับตำบล หมู่ที่ 13 มีสมาชิกทั้งหมด 130 คน ส่วนใหญ่อยู่ในวัยทำงาน คือช่วงอายุ 18 - 50 ปี มีอาชีพหลัก คือ การทำสวน ทำไร่ เลี้ยงโค ปูปลูกพืชผัก

2) มีทุนทางวัฒนธรรมประเพณีเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจทางพุทธศาสนาของชุมชนและมีภาษาประจำท้องถิ่น

3) ประชาชนในหมู่บ้านมีการดำเนินชีวิตสามารถเลี้ยงชีพพึ่งพาตนเองได้

2 ปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์ ตามข้อ

1.1, 1.5 พบว่า

2.1 ปัจจัยด้านบวกที่พบดังนี้ส่งผลดีในการจัดตั้งกองทุน

- 1) มีการรวมกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตภายในหมู่บ้าน
- 2) รวมกลุ่มสร้างงานเพื่อเป็นอาชีพและเพิ่มรายได้ให้ครอบครัว
- 3) เกิดความสามัคคีกันในหมู่บ้าน

2.2 ปัจจัยด้านลบ พบได้ดังนี้

1. จำนวนประชากรในหมู่บ้าน ประมาณร้อยละ 5 ของประชากรทั้งหมดในหมู่บ้านใหม่ตำบองที่ไม่เห็นด้วยในการจัดตั้งกองทุน , ไม่เข้าใจเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน , มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อกองทุน

2. ผู้กู้จำนวน 5 คนจาก 94 คนที่ขอกู้แล้วไม่ไปประกอบอาชีพตามวัตถุประสงค์

3. การเกิดองค์การเครือข่ายของการเรียนรู้

- 1) มีการตั้งกลุ่มผู้ประกอบอาชีพเสริม
- 2) การจัดตั้งโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์
- 3) มีการรวมกลุ่มผู้ประกอบอาชีพเดียวกันซึ่งดำเนินการโดยบัณฑิตกองทุนเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องการประกอบอาชีพตลอดจนปัญหาและแนวทางการแก้ไข

4. ความเข้มแข็งของชุมชน

4.1 ความเข้มแข็งของชุมชนตามที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ กำหนด มีดังนี้

- 1) มีความสามัคคี 62.22 %
- 2) มีความซื่อสัตย์ 71.03 %
- 3) ยกย่องคนทำดี 65.30 %
- 4) มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน 66.63 %
- 5) มีโอกาสหาความรู้เพิ่มเติม 74.10 %
- 6) มีอาชีพสามารถเลี้ยงครอบครัวได้ 69.82 %
- 7) ครอบครัวในชุมชนมีความอบอุ่น 71.72 %
- 8) มีการรวมตัวตั้งกลุ่มองค์กร 66.01 %
- 9) มีการประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นของสมาชิก 65.48 %
- 10) มีการช่วยเหลือสตรี เด็ก และกลุ่มผู้ด้อยโอกาส 68.51 %
- 11) มีผู้นำที่คุณธรรม ยุติธรรม 34.84 %
- 12) มีแผนงานชุมชนโดยสมาชิก 81.76 %

อ้างอิง : จากการสัมภาษณ์และสรุปตัวเลขสถิติตามแบบบร.2 (2 ครั้ง)

4.2 ความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะของประชาชนในท้องถิ่น

ความเข้มแข็งของชุมชนในท้องถิ่นที่ปรากฏให้เห็นเกิดจากความสามัคคีของคนในหมู่บ้านเองซึ่งแสดงออกมาในรูปแบบต่าง ๆ กัน ไม่ว่าจะเป็นความซื่อสัตย์ ความช่วยเหลือของคนในหมู่บ้าน การทำความดีต่าง ๆ การรักใคร่ปรองดองของครอบครัวและเพื่อนบ้าน ไกล่เรื้อนเลี้ยง การอยู่พร้อมหน้าพร้อมตัวของคนในครอบครัว เมื่อชุมชนมีปัญหาที่หาทางแก้ไข โดยให้คนในหมู่บ้านแสดงความคิดเห็นและรับฟัง ยอมรับ

สิ่งที่แสดงออกมาเหล่านี้ล้วนเป็นการชี้ให้เห็นถึงความเข้มแข็งของชุมชนทั้งสิ้น โดยที่เราอาจไม่ต้องทำการสัมภาษณ์ได้ เพียงแต่เราทำการสังเกตอย่างใกล้ชิดและอีกประการเราสามารถรู้ได้เพราะอยู่ในชุมชนแห่งนี้

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล ผลข้อเสนอแนะ

จากการติดตามผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเข้มแข็ง 13 ตำบล ภาคบัวขาว อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา สรุปได้ดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1.1 เพื่อทราบกระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ บรรลุเป้าหมายมากน้อยเพียงใดเพื่อทราบปัจจัยด้านบวกและด้านลบ ที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุที่เรียกว่า CIPP Model โดยการประเมินสถานะแวดล้อม ปัจจัยนำเข้าและกระบวนการผลิต ซึ่งใช้ เครื่องมือตามแบบ รบ. ต่างๆ

1.2 แหล่งข้อมูล กลุ่มตัวอย่าง วิธีการเก็บข้อมูล เป้าหมายดังกล่าวมีอะไรบ้าง

1.3 เพื่อให้กระบวนการทำสารนิพนธ์เป็นกระบวนการสร้างเครือข่ายองค์กร เพื่อการเรียนรู้ ซึ่งมีความเชื่อมโยงระหว่างกันภายในชุมชนท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน ระดับตำบลและระดับประเทศ

1.4 เพื่อให้ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนพื้นที่เป้าหมาย และเพื่อทราบข้อมูลระดับความเข้มแข็งของชุมชนตามตัวชี้วัดที่ทางกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนด(ใช้ บร.2)

วิธีการดำเนิน

การดำเนินการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1. ศึกษาความเข้าใจ เป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ขั้นที่ 2. ศึกษาสภาพการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านระดับตำบล

ขั้นที่ 3. ใช้ซีพีโมเดลวิเคราะห์กองทุนหมู่บ้าน และกำหนดตัวบ่งชี้ ตลอดจนตัว

แปรที่ จะทำการเก็บข้อมูล

ขั้นที่ 4. เก็บรวบรวมข้อมูลโดยอาศัยข้อมูลบางส่วนจากแบบ รบ. บางส่วนทำ

การเก็บข้อมูลเพิ่มเติม

ขั้นที่ 5. ประมวลวิเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นที่จะต้องเขียนในบทที่ 3 และบทที่ 4

ขั้นที่ 6. ลงมือเขียน บทที่ 1, 2, 3, 4, และ 5 บรรณานุกรมและภาคผนวกงาน

สมบูรณ์

อภิปรายสรุปผล มีการสรุปดังนี้

1. การบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านระดับตำบล

วัตถุประสงค์ข้อ 1 การเกิดกองทุน กองทุนหมู่บ้านระดับตำบล เกิดจากความร่วมมือของคนในชุมชน และมีแนวโน้มที่คนในชุมชนจะมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุนเป็นการให้โอกาสชุมชนสร้างเงินทุนหมุนเวียน เพื่อให้เกิดการพัฒนาอาชีพ มีการสร้างงาน สร้างรายได้ ลดรายจ่าย บรรเทาฉุกเฉินและจำเป็น เป็นการพัฒนาคณะกระจายอำนาจให้สมาชิกกองทุนบริหารจัดการด้วยตนเอง โดยมีส่วนราชการเป็นผู้ให้การสนับสนุนสมาชิกกองทุนมีสวัสดิภาพที่ดีขึ้นเกิดการเรียนรู้ สามารถพึ่งพาตนเองได้ทำให้เกิดคุ่มกันทางเศรษฐกิจของหมู่บ้านขึ้น

วัตถุประสงค์ข้อ 2 การมีระบบบริหารกองทุน มีการคัดเลือกและจัดตั้งคณะกรรมการกองทุน หมู่บ้านตามระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จำนวน 15 คน ซึ่งเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ และมีประสบการณ์ในการทำงาน มีความรับผิดชอบที่จะมาบริหารกองทุน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่รัฐบาลมีนโยบาย กำหนดไว้ โดยมีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละบุคคลอย่างชัดเจนมีการประชุมการทำงานของคณะกรรมการอย่างเปิดเผยมีการร่างระเบียบการบริหารกองทุน มีการรับสมัครสมาชิกกองทุน มีการจัดทำบัญชีรายละเอียดยอดทางการเงินให้สมาชิกทราบ มีการรับเงินฝาก มีการระดมทุนเงินฝาก มีการพิจารณาและอนุมัติโครงการที่ยื่นขอู้ มีการจัดสรรผลประโยชน์ให้กับสมาชิกกองทุนอย่างยุติธรรม

วัตถุประสงค์ข้อ 3 การมีการเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง สมาชิกในชุมชนได้รับความรู้เกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง จึงได้มีการนำเอาทฤษฎีดังกล่าวนี้มาปฏิบัติในการพึ่งตนเอง และนำความรู้ ความเข้าใจ เหล่านี้มาเสริมสร้างภูมิปัญญาท้องถิ่นให้กับตนเอง เพื่อให้เกิดองค์กรแห่งการเรียนรู้ ทำให้มีการช่วยเหลือตนเองในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้ โดยสร้างงาน สร้างรายได้ให้กับตนเองและ ครอบครัว

วัตถุประสงค์ข้อ 4 การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคม มีการชี้แนะเรื่องกองทุนหมู่บ้านให้สมาชิกกองทุนเข้าใจถึงหลักการสำคัญที่ว่า กองทุนหมู่บ้านเป็นสมาชิกทุกคน มีใช้เงินที่รัฐบาลให้ยืม ถ้าผู้กู้ไม่ชำระคืนต้องจัดการกันเองให้ได้ มิใช่รอให้รัฐบาลจัดการ สมาชิกเห็นโอกาสในการใช้กองทุนที่ถูกต้อง ในการดำเนินการประกอบอาชีพ โดยไม่กู้หนี้ยืมสินจากเงินทุนนอกระบบ การควบคุมสินค้านำเข้าจากต่างประเทศให้น้อยลง และพยายามผลักดันสินค้าออกให้มากขึ้น มีการรณรงค์ใช้สินค้าที่ผลิตขึ้นเองภายในประเทศก็เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมได้อีกทาง

วัตถุประสงค์ข้อ 5 การมีศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น คนในหมู่บ้านระดับตำบล มีความร่วมมือร่วมใจ มีความสามัคคี ช่วยเหลือพึ่งพาซึ่งกันและกันเกิดการเรียนรู้

ที่จะนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ให้เกิดประโยชน์ เพื่อสร้างรายได้ สร้างชื่อเสียง ความภูมิใจให้กับตนเองและครอบครัว

2. ปัจจัยที่ก่อให้เกิดด้านบวกและด้านลบ

2.1 ปัจจัยด้านบวก

1. เกิดอาชีพใหม่ในชุมชน
2. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
3. เกิดความสามัคคีมากขึ้นในหมู่ชุมชน
4. มีการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - ลดภาระหนี้สินของชุมชน
 - ทำให้เกิดภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจในชุมชน

1.5 ปัจจัยด้านลบ

- สมาชิกบางส่วนไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควร
- ความไม่โปร่งใสในการบริหารงานของคณะกรรมการ
- ไม่ปฏิบัติตามโครงการที่เสนอในการขอกู้

2. ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนในพื้นที่เป้าหมาย

สมาชิกกองทุนมีความรับผิดชอบต่อตนเอง เช่น การตรงต่อเวลาในการชำระหนี้ นำเงินกู้ไปประกอบอาชีพและเกิดรายได้เลี้ยงครอบครัวทำให้พึ่งพาตนเองได้ภายในชุมชนปลอดภัย เสพติดและอบายมุขปัญหาอาชญากรรมลดลงสมาชิกในชุมชนมีการรับฟังและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันมากขึ้น จึงทำให้ชุมชนเข้มแข็งขึ้นด้วย

3. ผลโดยตรงและผลกระทบต่าง ๆ คือ

ผลโดยตรงและผลกระทบต่าง ๆ ของหน่วยระบบบริหารจัดการ

3.1 ผลโดยตรง สมาชิกกองทุนนำเอาทรัพยากรท้องถิ่นมาใช้ก่อให้เกิดการสร้างงาน และมีรายได้เพิ่มมากขึ้น ทำให้สามารถนำเงินส่งคืนกองทุนทั้งต้นและดอกเบี้ย ส่งผลให้กองทุนมีเงินหมุนเวียนเติบโตขึ้นเรื่อย ๆ

3.2 ผลกระทบโดยตรง พบว่า เรื่องขยายกิจการของผู้กู้ ทำให้สมาชิกมีเงินทุนหมุนเวียนและขยายกิจการมากขึ้น สามารถสร้างรายได้เพิ่มมากขึ้น และเป็น การเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของสมาชิกภายในชุมชน ให้มีสวัสดิภาพและคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นด้วย

3.3 ผลกระทบโดยอ้อม กองทุนหมู่บ้านขับเคลื่อน มีศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนเพิ่มมากขึ้น เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของชุมชนและเสริมสร้าง

ศักยภาพส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนด้วย และเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับรากฐานของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

2.1 ข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้มีการแก้ไขเกี่ยวกับการบริหารจัดการกองทุน

- จำนวนคณะกรรมการมีมากเกินไป
- ควรมีผลตอบแทนให้กับทางคณะกรรมการ เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่
- ระยะเวลากำหนดการของโครงการ มีระยะเวลาดำเนินการที่สั้นทำให้การประเมินผลงาน และการติดตามผลการปฏิบัติงานไม่ตลอด ขาดการต่อเนื่อง

2.2 ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการกองทุน ให้มีการปรับปรุงแก้ไขเกี่ยวกับการบริหารจัดการกองทุน

- ควรจัดการประชุมชี้แจงระหว่างคณะกรรมการกองทุนกับสมาชิกเกี่ยวกับผลการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุน และรายงานการดำเนินงานให้สมาชิกทราบทุกเดือน
- ควรมีการแลกเปลี่ยนดูผลการดำเนินงานของกองทุนแต่ละหมู่บ้าน
- ให้สมาชิกมีส่วนร่วม ในการบริหารการกองทุน

2.3 ข้อเสนอแนะนำเงินกู้ไปพัฒนากิจกรรมอาชีพของสมาชิกกองทุน ที่ควรเสนอแนะให้ปรับปรุงแก้ไข หรือแนะนำเกี่ยวกับการนำเงินกู้ไปพัฒนากิจกรรมอาชีพของสมาชิกกองทุน

- เงินกองทุนที่กู้ยืมไป น่าจะมีการวางแผนกลยุทธ์ให้ดีในเรื่องของการตลาด
- หน่วยราชการที่รับผิดชอบควรจะมีโครงการจัดฝึกอบรมอาชีพระยะสั้น
- ควรจัดหาตลาด ที่จะรองรับผลผลิตของสมาชิกให้เพียงพอ

2.4 ข้อเสนอแนะสำหรับการคืนคว้าวิจัยต่อไปหรือเพิ่มเติม ที่จะนำมาคืนคว้าวิจัยต่อไป หรือเพิ่มเติมแก่ผู้อื่น

- ระยะเวลาในการศึกษาในภาคทฤษฎีสั้นเกินไป
- ในการทำแบบรายงานหมู่บ้านและชุมชนเมืองควรชี้ระยะเวลาในการทำงานต่อไปอีก เพราะระยะเวลา 10 เดือน เป็นเวลาที่สั้น ขาดต่อการเก็บข้อมูล โดยละเอียด
- ควรกำหนดบทบาท หน้าที่ของบัณฑิตกองทุนให้ชัดเจน

บรรณานุกรม

- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. คู่มือการดำเนินงานสำหรับ
คณะกรรมการการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับจังหวัดและ
อำเภอเพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. คู่มือสำหรับประชาชนเพื่อ
เตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา
ลาดพร้าว.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี
ว่าด้วย คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม
(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วย
การจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม
(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544. กรุงเทพฯ : บริษัท สหพัฒนาการพิมพ์ จำกัด.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านขับเคลื่อน. 2544. ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
ตะเคียน. นครราชสีมา
- มหาวิทยาลัย, สำนักงาน. 2544. คู่มือนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรการจัดการและการประเมิน
โครงการ. นครราชสีมา
- วิทยา สุจริตนารักษ์. 2533. "ความยากจนกับชนบท". มติชน. 27 กรกฎาคม 2544. หน้า 9.
- หมายเหตุ สืบค้นเย็น. 2545. "บีไอ ไคยุคใหม่". มติชน. 16 สิงหาคม 2545. หน้า 9.